

Overblijvende ossentong (*Pentaglottis sempervirens*)

Een bijenplant met in het oog vallende bloemen met hun intense blauwe kleur. Het is een plant die het in de tuin ook heel goed zou doen, maar je treft haar toch niet veel in siertuinen aan.

De Overblijvende ossentong is een lid van de Ruwbladigenfamilie (Boraginaceae) en zij is de enige soort van het geslacht *Pentaglottis*. Het natuurlijk groei-areaal van de plant ligt in het zuidwesten van Europa en wel in Zuid- en West-Frankrijk, Spanje en Portugal. Zij is in ons land een stinzenplant die ook verwilderd voorkomt langs bosranden en in wegbermen.

190

Lange bloeiperiode

De naam zegt het al: deze bijenplant is overblijvend. Zij kan een meter hoog worden en bloeit van april tot in de herfst.

Aan het onderende heeft de plant grote eivormige lang gesteelde bladen. Naar boven toe worden ze kleiner, ze zijn daar meer lancetvormig en ongesteeld, soms zwak stengelomvattend. De gehele plant is sterk behaard.

De bloemen staan in korte dubbele schichten, een vorm van de bloeiwijze die we vaak aantreffen bij soorten van de Ruwbladigenfamilie. Een dubbele schicht vormt zich op de volgende wijze. Onder aan de eerste bloem vormen zich aan weerszijden twee zijstengels, aan het eind waarvan zich weer een bloem vormt. Onder deze en de volgende vormt zich telkens één zijstengel met aan het eind weer een bloem. Aan het begin van de bloeiperiode is de gehele schicht als een horlogeveer opgerold. Tijdens de bloei en vrucht-

zetting strekken de zijstengels zich en vormen een rechte lijn.

De violetblauwe bloemkroon bestaat uit een korte buis en een grote vlakke rand, gevormd door vijf langs de rand van de buis staande ronde lobben. Deze bloemvorm heeft ook het Vergeet-mij-nietje (*Myosotis*), van dezelfde familie. De vlakke rand is een geschikte landingsplaats voor bezoekende insecten. In de bloembuis staan aan de bloemopening vijf witte keelschubben. Daartussen staan de korte meeldraden in de bloemkroon ingeplant. Het nectarium bevindt zich onder aan het vruchtbeginsel. Als nu een insect nectar komt halen moet hij met de tong tussen de schubben door. De kans is daarbij groot dat bij het passeren van de geopende helmknoppen stuifmeel aan de tongdelen blijft kleven. Bij het bezoek aan een volgende bloem kan bij het puren van nectar stuifmeel op de stempel worden overgebracht.

Insectenbezoek

Op een warme zonnige dag trof ik in het Heempark in Leiden, waar langs een bosrand een grote groep planten van de Overblijvende ossentong in bloei stond, een druk bezoek van honingbijen aan. Er werd voornamelijk nectar verzameld. Een andere keer was er veel bezoek van hommels en andere wilde bijen. Omdat de bloembuis maar kort is, kunnen ook bijen met een korte tong nectar puren.

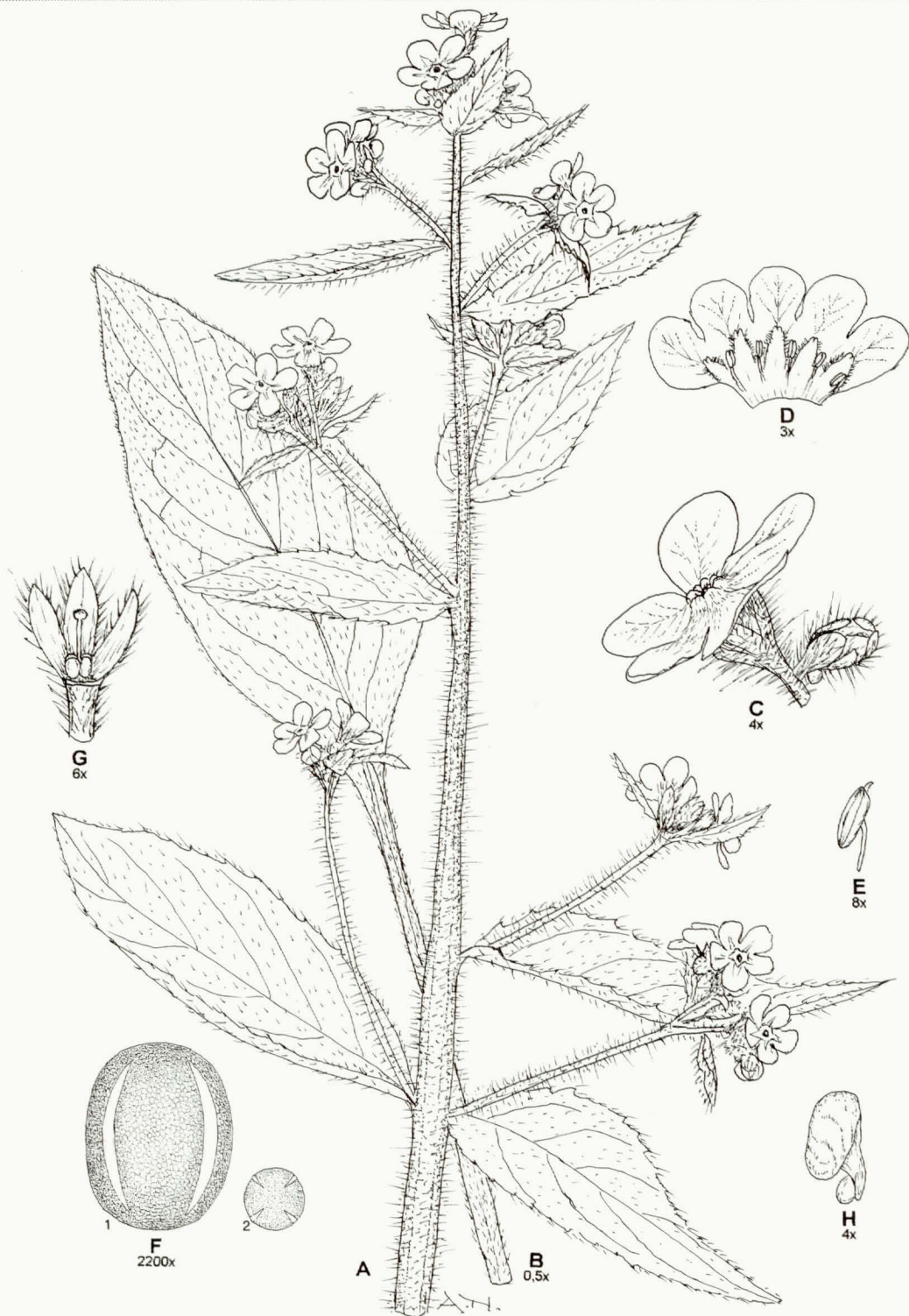
Vermeerdering

De Overblijvende ossentong laat zich gemakkelijk door zaad vermeerderen. Uit het vruchtbeginsel ontwikkelen zich vier deelvruchten in de vorm van nootjes. Aan een nootje zit een aanhangsel, het zogenaamde mierenbroodje of elaiosoom, dat door mieren als voedsel wordt gebruikt. Mieren slepen de nootjes naar hun nest en zorgen op deze manier voor de verspreiding daarvan.

De plant kan in het voorjaar of in het najaar ook worden vermeerderd door deling van het wortelgestel.

Een nectarhalende bij. Foto: A. Neve

Overblijvende ossentong (*Pentaglottis sempervirens*)

A deel van in bloei staande plant; B blad onder aan de plant; C bloem en bloemknop; D opengeslagen bloemkroon met keelschubben en meeldraden; E meeldraad; F stuifmeelkorrel (stephanocolpaat): 1 equatoriaal, 2 polair; G deel bloemkelk met stamper; H nootje.